

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ: АСПЕКТИ СТАТИСТИКИ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

© 2018 ЦАЛЬ-ЦАЛКО Ю. С., МОРОЗ Ю. Ю.

311(075.8).657.6

JEL Classification: M40

Цаль-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю.

Інформаційне забезпечення управління територіальними громадами: аспекти статистики і фінансової звітності

Досліджено стан інформаційного забезпечення управління територіальними громадами як важливого ресурсу отримання максимального економічного, соціального й екологічного ефекту. З'ясовано, що використання інформаційних ресурсів статистики та фінансової звітності суб'єктів господарювання в управлінні територіальною громадою – це відповідно додаткові можливості до створення на території громади доданої вартості, впровадження заходів соціальної відповідальності бізнесу і покращення навколишнього середовища. Висвітлено можливості регіональної статистики на рівні територіальних громад як нового напрямку формування інформаційних ресурсів для оцінювання соціально-економічних процесів. Визначено основні проблемні аспекти статистики та фінансової звітності в системі територіального рахівництва як основи інформаційних ресурсів громади. Окреслено коло питань що потребують вирішення для інформаційного забезпечення управління територіальними громадами, зокрема, в побудові статистичної звітності і формуванні показників розвитку громади за фінансовою звітністю суб'єктів господарювання. Зазначено, що розвиток територіальної громади є об'єктом статистичної і фінансової звітності, а інформаційні ресурси для його оцінювання можливо одержати через звітні показники діяльності формалізованих структурних елементів, таких як влада, бізнес, соціальні установи, громадські організації та політичні партії. Запропоновано організаційні моделі формування інформаційної бази для управління розвитком територіальних громад. Аргументовано, що статистика на рівні територіальних громад повинна бути невід'ємною частиною статистичних спостережень, які здійснюються Державною службою статистики України.

Ключові слова: територіальна громада, управління, статистика, фінансова звітність.

Табл.: 1. **Бібл.:** 8.

Цаль-Цалко Юзеф Сигізмундович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Житомирський національний агроекологічний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

ORCID: 0000-0003-4525-9449

Researcher ID: W-3023-2017

Мороз Юлія Юзефівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Житомирський національний агроекологічний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: morozyu@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9507-711X

Researcher ID: A-8143-2018

УДК 311(075.8).657.6
JEL Classification: M40

UDC 311(075.8).657.6
JEL Classification: M40

Цаль-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю. Информационное обеспечение управления территориальными общинами: аспекты статистики и финансовой отчетности

Исследовано состояние информационного обеспечения управления территориальными общинами как важного ресурса получения максимального экономического, социального и экологического эффекта. Установлено, что использование информационных ресурсов статистики и финансовой отчетности субъектов хозяйствования в управлении территориальной общиной – это соответственно дополнительные возможности для создания на территории общины добавленной стоимости, внедрение мер социальной ответственности бизнеса и улучшение окружающей среды. Освещены возможности региональной статистики на уровне территориальных общин как нового направления формирования информационных ресурсов для оценки социально-экономических процессов. Определены основные проблемные аспекты статистики и финансовой отчетности в системе территориального счетоводства как основы информационных ресурсов общины. Очерчен круг вопросов требующих решения для информационного обеспечения управления территориальными общинами, в частности, в построении статистической отчетности и формировании показателей развития общины по финансовой отчетности субъектов хозяйствования. От-

Tsal-Tsalko Yu. S., Moroz Yu. Yu. Information Support for Managing Territorial Communities: the Aspects of Statistics and Financial Reporting

The state of information support for managing territorial communities as an important resource to obtain the maximum economic, social and ecological effect is investigated. It is established that the use of information resources of statistics and financial reporting by business entities in managing a territorial community is additional opportunities for creating added value in the community, implementing measures for increasing corporate social responsibility and improving the environment. The possibilities of using regional statistics at the level of territorial communities as a new direction in forming information resources to assess social and economic processes are highlighted. The main problem aspects of statistics and financial reporting in the system of territorial accounting as the basis of information resources of a community are determined. The range of issues requiring solutions to ensure information support for managing territorial communities is outlined, in particular those concerning the preparation of statistical reporting and formation of indicators of community development based on the financial reporting of economic entities. It is noted that the development of a territorial community is subject to statistical and financial reporting, and information resources for its assessment can be obtained through reporting indicators of activities of formalized

мечено, что развитие территориальной общины является объектом статистической и финансовой отчетности, а информационные ресурсы для его оценки возможно получить через отчетные показатели деятельности формализованных структурных элементов, таких как власть, бизнес, социальные учреждения, общественные организации и политические партии. Предложены организационные модели формирования информационной базы для управления развитием территориальных общин. Аргументировано, что статистика на уровне территориальных общин должна быть неотъемлемой частью статистических наблюдений, осуществляемых Государственной службой статистики Украины.

Ключевые слова: территориальная община, управление, статистика, финансовая отчетность.

Табл.: 1. **Библ.:** 8.

Цаль-Цалко Юзеф Сигизмундович – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры бухгалтерского учета, налогообложения и аудита, Житомирский национальный агроэкологический университет (Старый бульвар, 7, Житомир, 10008, Украина)

ORCID: 0000-0003-4525-9449

Researcher ID: W-3023-2017

Мороз Юлия Юзефовна – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой бухгалтерского учета, налогообложения и аудита, Житомирский национальный агроэкологический университет (Старый бульвар, 7, Житомир, 10008, Украина)

E-mail: morozyy@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9507-711X

Researcher ID: A-8143-2018

structural elements, such as government, business, social institutions, public organizations, and political parties. Organizational models to form an information base for managing the development of territorial communities are proposed. It is argued that statistics at the level of territorial communities should be an integral part of statistical observations carried out by the State Statistics Service of Ukraine.

Keywords: territorial community, management, statistics, financial reporting.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 8.

Tsal-Tsalko Yuzef S. – Doctor of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit, Zhytomyr National Agroecological University (7 Staryi Blvd., Zhytomyr, 10008, Ukraine)

ORCID: 0000-0003-4525-9449

Researcher ID: W-3023-2017

Moroz Yuliya Yu. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Accounting, Taxation and Audit, Zhytomyr National Agroecological University (7 Staryi Blvd., Zhytomyr, 10008, Ukraine)

E-mail: morozyy@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9507-711X

Researcher ID: A-8143-2018

Важливими факторами ефективного управління соціально-економічним розвитком територіальних громад є формування підходів і вибір механізмів реалізації регіональної політики, яка в теперішній час набуває нової якості. Об'єктом політики територіального розвитку є соціально-економічна система, дослідження якої в цілому та в розрізі окремих громад має важливе значення.

Економічні та соціальні зміни, що відбуваються в Україні, потребують якісної статистичної оцінки, оскільки тільки за рахунок застосування статистичного підходу можна повною мірою визначити та скоригувати їх у напрямку підвищення рівня соціально-економічного розвитку регіонів [1, с. 128–129].

У зв'язку з цим підвищуються вимоги до інформаційно-обліково-статистичного обґрунтування управлінських рішень, що мають забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток територіальних громад. Реалізація цього завдання передбачає необхідність формування більш оптимального переліку показників, побудованих на інформаційних ресурсах статистики і фінансової звітності, які відображають перебіг виконання заходів організаційної, економічної і соціальної політики розвитку територіальних громад.

Відповідно до інноваційних принципів управління територіальними громадами з'являються і нові завдання, що повинні вирішуватися на рівні окремих територій. Для результативної роботи з інформаційними ресурсами фінансової звітності і статистичних спостережень на рівні територіальних громад доцільним є:

- удосконалення спостережень за господарською діяльністю територіальних громад в плані повноти, вірогідності й актуальності інформації;
- підвищення оперативності інформації;
- забезпечення взаємодії всіх потоків інформації, які формуються в системі фінансової звітності і статистики суб'єктів господарювання територіальної громади.

Актуальність проблеми полягає у необхідності розробки таких організаційних і методичних підходів до створення інформаційної бази, аналіз якої забезпечить можливість ефективного управління розвитком територіальної громади.

Варто зазначити, що теоретичним і практичним питанням формуванню інформаційних ресурсів для управління територіальними громадами за повної відсутності нормативно-рекомендаційних положень майже не приділяється уваги.

В чинних нормативних документах, які регламентують організаційні питання діяльності територіальних громад, зустрічаються лише загальні підходи до інформаційного забезпечення їх управління.

Що стосується статистичного обліку на рівні територіальних громад, то його розвиток в останні роки здійснювався через інструменти регіональної статистики.

Вагомий вклад у розробку питань статистичного забезпечення територіального управління було внесено В. І. Колеснік [2]. До найбільш актуальних досліджень можна віднести розробки автора в галузі регіональної статис-

тики щодо теоретико-методологічних засад статистичних досліджень розвитку регіонів, організаційних принципів статистичного вивчення соціально-економічних ситуацій, статистичного оцінювання тенденцій розвитку, методологічного забезпечення статистичного обґрунтування прийняття управлінських рішень, методологічних засад розробки управлінських рішень за результатами статистичного аналізу.

Щодо теоретичних досліджень науковців і практичного досвіду з питань фінансової і бюджетної звітності, то зустрічаються лише розрізнені публікації невеликої кількості авторів з окремих питань бюджетного обліку з метою управління фінансово-господарською діяльністю виконавчих комітетів територіальних громад як бюджетних установ відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [3].

Тож у сучасних умовах розвитку територіальних громад в Україні існує необхідність комплексного дослідження питань інформаційного забезпечення їх управління через систему показників фінансової звітності і статистичного спостереження та їх нормативного впорядкування.

Метою статті є вивчення стану системи інформаційного забезпечення управління територіальними громадами та теоретичне і практичне обґрунтування можливості використання інформаційних ресурсів фінансової звітності і статистичного обліку суб'єктів господарювання для побудови ефективної регіональної політики.

Мета дослідження обумовила постановку таких завдань:

- визначити місце інформаційних ресурсів статистичної і фінансової звітності для прийняття управлінських рішень з організаційних і економічних питань розвитку територіальних громад;
- окреслити базові підходи до формування статистично-облікових показників для моніторингу стану і розробки моделей стратегічного розвитку потенціалу окремих територій;
- розробити порядок формування територіальними громадами інформаційної бази для прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання економічного потенціалу.

Для наукового вирішення поставлених завдань використовувалися: абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та складових елементів інформаційної системи; метод порівняльного аналізу – при дослідженні механізму побудови регіональної статистики територіальної громади; розрахунково-конструктивний метод і метод аналогії – при моделюванні формування показників розвитку територіальних громад із використанням прийомів методів фінансової і статистичної звітності.

Територіальна громада виступає як специфічний первинний колективний суб'єкт місцевого самоврядування, що складається з громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства, об'єднаних фактом постійного проживання на території та спільністю місцевих інтересів, який наділений гарантованим державою правом самостійно на підставі власної матеріально-фінансової основи в межах Конституції і законів України вирішувати питання місцевого значення в різноманітних формах реалізації компетентності.

Проте на сьогодні переважна більшість територіальних громад в Україні, маючи право вирішувати питання місцевого значення, неспроможна їх виконувати через брак власних коштів, занепад або відсутність інфраструктури (необхідних будівель, споруд, доріг), а також відсутність кадрів відповідної кваліфікації.

Спроможна територіальна громада – це така громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування інтересів жителів громади. Фінансовим підґрунтям органів місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів, які забезпечують економічну самостійність місцевих органів влади, сприяють розвитку місцевої інфраструктури [4, с. 7].

Сильна, спроможна громада з достатньою економічною активністю на власній території, з ініціативними, працьовитими людьми має забезпечити гідний рівень життя населення. На рівні потужної громади повинні вирішуватися питання місцевого економічного розвитку, планування розвитку територій, утримання місцевої інфраструктури, будови, благоустрою території, соціальної допомоги, культури, первинної ланки охорони здоров'я, середньої, дошкільної та позашкільної освіти, муніципальної поліції, пасажирських перевезень на території громади, житлово-комунальних послуг, утримання об'єктів комунальної власності.

Створення спроможних територіальних громад унаслідок передачі значних повноважень і ресурсів від державних органів органам місцевого самоврядування є реальним кроком до територіального розвитку. Територіальні громади не тільки у разі їх об'єднання повинні отримувати значно більший обсяг фінансових ресурсів через механізм переходу бюджету на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом (табл. 1).

Водночас, на думку авторів, зовсім неправильно, коли люди, які володіють таким самим українським паспортом і народилися в Україні, мають різні права та можливості, збирають абсолютно різні податки лише тому, що вирішили створити об'єднані територіальні громади.

При цьому децентралізація на нижчому територіальному рівні породжує централізацію на вищому територіальному рівні. Межі ефективності децентралізації і централізації поки що на теоретичному і практичному рівні необґрунтовані.

Результатом ефективно діючих механізмів регулювання територіального розвитку повинно бути, за рівних законодавчих умовах господарювання всіх територіальних громад, зростання економіки регіонів за рахунок створення доданої вартості і реалізації на цій основі фінансових можливостей підвищення якості життя громадян та діяльності суб'єктів інфраструктури місцевого самоврядування. Зазначених результатів можна досягти на основі механізму формування територіально-господарських кластерів. Гуртування територіальних громад можливе не тільки через децентралізацію, а і шляхом налагодження асоційованих економічних зв'язків між ними, що сприятиме інтенсифікації процесів господарської діяльності та викличе синергетичний ефект.

Територіально-господарські кластери на рівні місцевого самоврядування як регіональні інноваційні системи відрізняються від вільних економічних зон, наявність

Таблиця 1

Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів в 2018 році (%)

Перелік платежів	Бюджети	
	ОТГ	селищні та сільські
Податок і збір на доходи фізичних осіб	60	-
Рентна плата за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату	3	1
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	75	60
Базова дотація	+	-
Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих із державного бюджету видатків із утримання закладів освіти та охорони здоров'я	+	-
Стабілізаційна дотація	+	-
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад	+	-
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань	+	-
Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	+	-
Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	+	-
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	+	-
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів	+	-

Джерело: складено авторами на підставі Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, Закону України «Про Державний бюджет на 2018 рік» та інших нормативно-правових актів України

чітко виражених інструментів існуючого правового поля державного та ринкового впливу на створення і розподіл доданої вартості.

Складовими розвитку територіальних громад має виступати відповідно до чинного законодавства стимулювання розвитку регіонів з метою [5]:

- а) забезпечення їх сталого розвитку в інтересах усієї України, підвищення рівня життя населення, подолання бідності та безробіття, формування середнього класу;
- б) ефективного використання економічного, наукового, трудового потенціалу, природних та інших ресурсів, а також особливостей регіонів для досягнення на цій основі підвищення рівня життя людей, оптимальної спеціалізації регіонів у виробництві товарів і послуг;
- в) створення рівних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України;
- г) забезпечення додержання визначених державою соціальних гарантій для кожного громадянина незалежно від місця його проживання;
- д) подолання депресивного стану окремих територій, своєчасного та комплексного розв'язання проблем охорони довкілля.

Щоб оцінити, в якому стані перебуває територіальна громада, які завдання повинні бути першочерговими, як їх виконання позначиться на економіці та соціальному становищі населення, необхідні певні індикатори. Під ін-

дикатором зазвичай розуміють цифровий показник економічної величини, що використовується для обґрунтування розвитку господарських процесів і оцінки їх результатів. Основними індикаторами досягнутого рівня соціально-економічного розвитку територіальних громад можна вважати випуск (обсяг господарської діяльності), валову додану вартість, доходи бюджету громади, зайнятість населення, капітальні інвестиції, зовнішні інвестиції та витрати суб'єктів соціальної інфраструктури. Наведемо їх визначення:

- випуск – вартість товарів і послуг, що є результатом господарської діяльності структурних суб'єктів територіальної громади, яка залежить від створених обсягів і рівня цін;
- додана вартість – відображає додаткову створену вартість господарськими одиницями, які здійснюють свою діяльність на території громади, зокрема, це сума доходів населення до виплати, внесків на соціальні заходи, податкові платежі, амортизаційний фонд і чистий прибуток;
- доходи бюджету територіальної громади – сума податкових і неподаткових надходжень, яка акумулюється від об'єктів платежів, які використовують у господарській діяльності структурні суб'єкти громади;
- рівень зайнятості населення в господарській діяльності територіальної громади – частка працездатного населення, що бере участь у господарській діяльності на території громади;

- обсяг джерел капітальних інвестицій в об'єкти, що формують потенціал громади – сума коштів, які можуть бути використані структурними суб'єктами господарювання територіальної громади для формування об'єктів необоротних активів (бюджетні надходження, амортизаційні відрахування, прибуток, заощадження населення);
- обсяг прямих зовнішніх інвестицій в суб'єкти господарської діяльності – інвестиції, що викликають тривалий інтерес до територіальної громади від вітчизняних і закордонних суб'єктів інвестування, які діють за її межами;
- обсяг витрат у господарську діяльність суб'єктів соціальної інфраструктури – операційні видатки на здійснення господарської діяльності соціальних суб'єктів інфраструктури територіальної громади за рахунок бюджетних і госпрозрахункових коштів підприємницьких структур комунальної власності та благодійних внесків.

Особливу увагу необхідно приділити показнику доданої вартості, яка створюється на території громади як сума доходів населення, соціальних внесків структурних суб'єктів громади, податкових платежів, які формуються від об'єктів, що використовуються в господарській діяльності, амортизаційних відрахувань від зносу необоротних активів підприємницьких структур і чистого прибутку створеного бізнесом на території громади.

Доходи населення (номінальні доходи) визначаються під час статистичних спостережень розвитку домогосподарств і формуються як сума грошових коштів і матеріальних благ (заробітна плата; прибуток і змішаний дохід; одержані доходи від власності; соціальні допомоги; соціальні трансферти в натурі й інші поточні трансферти), яка спрямована на підтримку фізичного, морального, економічного й інтелектуального станів людини й на задоволення її потреб.

Наявний дохід – це номінальні доходи за вирахуванням податків та інших обов'язкових платежів, тобто кошти, що використовуються населенням на споживання і заощадження. Реальний наявний дохід – це наявний дохід, що визначений з урахуванням цінового фактора. На особливу увагу заслуговує проблема оцінювання регіональної диференціації доходів населення, а також виявлення факторів, під впливом яких вона формується [6, с. 149].

Заробітна плата є первинним доходом домашніх господарств і являє собою винагороду в грошовій або натуральній формі, яка повинна бути виплачена роботодавцем найманому працівнику за роботу, виконану у звітному періоді.

Прибуток і змішаний дохід – це дохід, який фізичні особи одержують у результаті виробничої діяльності, за винятком витрат, пов'язаних із її здійсненням.

Доходи від власності – це первинні доходи, які одержують власники фінансових і нефінансових активів (землі, майнових прав і т. ін.) від надання їх у користування іншим інституційним одиницям. Вони включають: дивіденди, відсотки від акцій, внесків і договорів оренди земельних ділянок і майна; доходи населення від власності на землю; проценти за вкладками, отримані фізичними особами від банків.

Соціальні допомоги – це різні види грошових допомог, які виплачені населенню з державного та місцевих бюджетів, Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, коштів підприємств, організацій і профспілок: пенсії, допомоги з непрацездатності, інвалідності, вагітності, по пологах, на дітей у мало-забезпечених сім'ях, оплата навчальних відпусток тощо.

Інші одержані поточні трансферти включають поточні виплати населенню у грошовій формі (крім соціальних допомог): страхові відшкодування, виплати одноразової матеріальної допомоги працівникам, компенсації тощо.

Соціальні трансферти в натуральній формі визначаються вартістю товарів і послуг, які надають домашнім господарствам безкоштовно або за економічно незначущими цінами органи загального державного управління і некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

Окрім показники доходів населення є складовими валового регіонального продукту. Це фактичне кінцеве споживання та валове нагромадження основного капіталу.

Щодо інших складових доданої вартості територіальної громади, то їх визначення може бути забезпечене через показники фінансової звітності структурних суб'єктів господарювання територіальної громади.

Обґрунтована вище система показників дає змогу визначити роль територіальних громад в економіці, комплексно проаналізувати їхній розвиток та оцінити наявний потенціал при вирішенні таких завдань:

- визначення місця територіальної громади та її ролі в минулому і майбутньому (індикативному) розвитку господарського комплексу;
- створення підстави для однозначної оцінки ефективності господарювання територіальної громади;
- бути базою для оцінки використання факторів розвитку господарського потенціалу;
- описання стану розвитку територіальної громади в порівняльному аспекті.

Всі абсолютні показники оцінюються в розрахунку на одну особу населення територіальної громади.

Провідне місце в повному і надійному інформаційному забезпеченні процесів, що відбуваються на регіональному рівні, повинні зайняти спостереження територіальної статистики і показники фінансової звітності структурних суб'єктів господарської діяльності територіальної громади [7, с. 45].

Для сучасних потреб управління регіональним розвитком статистика повинна поряд з обліковою функцією задовольняти потреби аналізу, моніторингу та прогнозування.

Необхідно зазначити, що особливість регіональної (територіальної) статистики полягає в тому, що вона є проміжною ланкою між макроекономічною статистикою і статистикою, що відображає підсумки господарської діяльності структурних суб'єктів, що знаходяться на території регіону.

У цьому аспекті статистичні показники характеризують ефективність використання всіх видів ресурсів у межах визначеної територіальної системи. З іншого боку, система показників регіональної статистики відбиває

комплексність і взаємозалежність видів діяльності в регіоні, спеціалізацію його економіки, пріоритетність розвитку галузей господарського комплексу території [8].

Однак регіональна статистика має специфіку, яка полягає в тому, що об'єктом статистичного аналізу є територіально розподілені статистичні дані. У цьому випадку можна говорити про типологізацію регіонів, зумовлену територіальною диференціацією показників економічного та соціального розвитку, а також про аналіз факторів, що визначають стан економіки певної території.

На підставі показників регіональної статистики виконується оцінювання рівня економічного розвитку регіону, його інвестиційної привабливості, ринкової економічної кон'юнктури, яке, своєю чергою, дозволяє визначити цілі та завдання управління, розробити програми соціально-економічного розвитку, приймати рішення, контролювати їхнє виконання. Процес прийняття управлінських рішень буде тим ефективніший, чим достовірнішими та повнішими будуть дані регіональної статистики. Цим і визначається значення розвитку регіональної статистики для територіальної громади.

Зрозуміло, що реалізація широких повноважень органів управління територіальною громадою не може здійснюватись без копітких досліджень регіонального соціально-економічного розвитку, які базуються на достовірній статистичній інформації. Поряд із прийняттям обґрунтованих управлінських рішень статистичні дані дедалі ширше використовуються для складання прогнозів, які враховуються відповідними органами управління в процесі економічного регулювання територіального розвитку.

Формування комплексної інформаційної бази для управління розвитком територіальної громади може бути вирішене шляхом використання таких джерел інформації, як: статистичний облік населення; статистична, фінансова та бюджетна звітність підприємств, установ, організацій; обстеження домогосподарств; адміністративна інформація.

Забезпечення формування інформаційних ресурсів користувачам для потреб управління територіальною громадою може здійснюватися з використанням двох організаційних моделей.

Перша модель – це створення спеціалізованого відділу фахівців із питань бухгалтерського обліку, статистики, внутрішнього аудиту, фінансової і бюджетної звітності та інформаційного забезпечення управління територіальною громадою у складі її виконавчих органів. Відділ повинен виконувати безпосередньо завдання облікового і контрольного процесу бюджетних і госпрозрахункових структур, а також забезпечувати формування інформаційної бази щодо показників діяльності структурних суб'єктів на території громади.

Друга модель – створення територіальної аутсорсингової структури з надання послуг структурним суб'єктам територіальної громади щодо ведення обліку, статистики, внутрішнього аудиту, фінансової і бюджетної звітності та інформаційного забезпечення користувачів для прийняття управлінських рішень щодо розвитку територіальної громади.

Безперечно, ця модель організації формування інформаційних ресурсів у господарюючих структурах територіальної громади і в цілому показників її розвитку є най-

більш ефективною, адже вона дозволяє зосередитися на першочергових завданнях всім учасникам громади, сприяє ефективності їх діяльності, знижує ризик припущення помилок при складанні звітності та забезпечує стабільний розвиток бізнесу і членів громади.

Комплексний підхід до об'єднання зусиль всіх господарюючих структур територіальної громади, особливо на сільських територіях, передбачає створення в ній єдиного економічного механізму господарювання за участі домашніх господарств, фізичних осіб – підприємців, кооперативів, підприємств, фермерських господарств, громадських організацій, бюджетних організацій та управлінських установ щодо ведення бізнесу та надання різноманітних послуг. Регіональна система статистики на рівні територіальних громад повинна бути використана для конкретизації стану національної економіки в цілому України.

Статистичне спостереження про розвиток територіальних громад необхідно здійснювати за окремою статистичною формою звітності, показники якої мають формувати виконавчі органи громади, а узагальнювати – Державна служба статистики України з поданням інформації за методом «знизу – вгору».

Для об'єктивної характеристики будь-якої територіальної ситуації потрібне залучення величезного масиву різнопланової інформації та використання методів її агрегації й аналізу.

Таким чином, на основі вищевведених фактів доцільно зробити такі висновки:

- територіальні громади слід розглядати як соціально-економічну систему, дослідження розвитку якої потребує комплексного інформаційного забезпечення на основі показників фінансової звітності і статистичного обліку. Наукове та практичне значення вивчення економічної і соціальної складових територіальних громад визначається тим, що саме воно зумовлює та забезпечує розробку основних напрямів територіальної політики;
- інформаційна база територіального управління має свою специфіку, що відрізняє її від адміністративних регіональних інформаційних систем. Відмінність, насамперед, полягає в тому, що спостерігається та аналізується інформаційна база добровільно створених територіальних громад, які мають спільний інтерес в результатах господарювання. У межах територіальної інформаційної бази забезпечується побудова комплексної системи показників, яка характеризує структуру й ефективність економіки територіальної громади;
- розвиток фінансової і статистичної звітності повинен здійснюватися у контексті виконання завдань щодо задоволення потреб в інформаційному забезпеченні управління територіальними громадами. Обґрунтування завдань фінансової звітності і статистичного обліку та їх реалізація забезпечать підвищення якості показників і задоволення потреб в інформаційному забезпеченні управління.

Спираючись на отримані результати, можна стверджувати, що в подальшому доцільним буде більш глибоке вивчення теоретичних і практичних аспектів статистико-

фінансового аналітичного дослідження показників розвитку територіальної громади для формування максимально адаптованих управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бараник З. П., Столетова І. Г. Теоретико-методологічні підходи до статистичного оцінювання реалізації стратегічних завдань соціально-економічного розвитку регіонів. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 128–131.
2. Колеснік В.І. Статистичне забезпечення регіонального управління : монографія. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2007. 475 с.
3. Хорунжак Н. М. Теорія та методологія обліку у бюджетних установах в умовах інформатизації суспільства : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 248 с.
4. Бондарук Т. Г. Економіко-статистичний аналіз формування доходів місцевих бюджетів. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2013. № 4. С. 7–15.
5. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
6. Кустовська О. В. Статистичний аналіз регіональної диференціації оплати праці в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2010. № 2. С. 149–159.
7. Фімяр С. В. Основні завдання сучасної регіональної статистики. *Агросвіт*. 2012. № 14. С. 45–47.
8. Тюрина Д. Н. Статистика в определении тенденций развития регионов. *Зовнішня торгівля і право, економіка, фінанси*. 2012. № 3. С. 181–186.

REFERENCES

- Baranyk, Z. P., and Stolietova, I. H. "Teoretyko-metodolohichni pidkhody do statystychnoho otsiniuvannya realizatsii stratehichnykh zavdan sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv" [Theoretical and methodological approaches to statistical estimation of realization of strategic tasks of socio-economic development of regions]. *Biznes Inform*, no. 11 (2017): 128-131.
- Bondaruk, T. H. "Ekonomiko-statystychnyi analiz formuvannya dokhodiv mistsevykh biudzhetyv" [Economic and statistical analysis of the formation of local budget revenues]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*, no. 4 (2013): 7-15.
- Fimiar, S. V. "Osnovni zavdannia suchasnoi rehionalnoi statystyky" [The main tasks of modern regional statistics]. *Ahrosvit*, no. 14 (2012): 45-47.
- Khorunzhak, N. M. *Teoriia ta metodolohiia obliku u biudzhetyvnykh ustanovakh v umovakh informatyzatsii suspilstva* [Theory and methodology of accounting in budget institutions in the conditions of information society]. Ternopil: TNEU, 2013.
- Kolesnik, V. I. *Statystychna zabezpechennia rehionalnoho upravlinnia* [Statistical provision of regional management]. Kyiv: Inform.-analit. ahentstvo, 2007.
- Kustovska, O. V. "Statystychnyi analiz rehionalnoi dyferentsiatsii opłaty pratsi v Ukraini" [Statistical analysis of regional differentiation of wages in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 2 (2010): 149-159.
- [Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
- Tyurina, D. N. "Statistika v opredelenii tendentsiy rozvitiya rehionov" [Statistics in determining the trends of regional development]. *Zovnishnia torhivlia i pravo, ekonomika, finansy*, no. 3 (2012): 181-186.